

Nr 14.

Ankom till Riksdagens kansli den 29 april 1912 kl. 1 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 14, i fråga om en af herr Olsson i Berg m. fl. inom Andra kammaren väckt motion, nr 173, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undanröjande af i gällande författningar förefintliga hinder för producenter af lifsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter att i huru små partier som helst direkt till konsumenterna försälja sina alster.

I en inom Andra kammaren väckt, till behandling af dess andra tillfälliga utskott öfverlämnad motion, nr 173, hafva herr Olsson i Berg m. fl. hemställt, det Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för sådana ändringar i nu gällande stadganden och bestämmelser, att hinder icke möta för producenter af lifsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter att direkt till konsumenterna försälja sina alster i hur små partier som helst.

I sitt utlåtande öfver denna motion, till hvilken utskottet i afseende å motiveringen får hänvisa, erinrar Andra kammarens utskott till en början, att liknande motioner varit väckta vid 1909 och 1910 års riksdagar, samt anför det yttrande, som lagutskottet vid 1909 års riksdag afgaf rörande den då väckta motionen. Lagutskottet påpekar där, att den äfven i årets motion omnämnda kungl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet tid efter annan lidit inskränkningar genom lagar och förordningar, tillkomna i den allmänna ordningens, säkerhetens och hälsovårdens intresse. Ej minst har detta, såsom lagutskottet påpekar, gällt rättigheten att försälja vissa slag af födoämnen. Det vore tydligt, säger lagutskottet, att i fråga om detalj-

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 12 saml. 1 afd. 11 häft. (Nr 14.)

handel med den vara, nämligen kött, som motionärerna närmast syntes åsyfta, sådana inskränkningar kunde vara nödiga, och, ehuru utskottet förstode, att olägenheter kunde uppstå genom de öfverklagade anordningarna, ansåge utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall till motionen. I enlighet med lagutskottets hemställan, afslogs densamma sedermera af Riksdagen. Äfven den vid 1910 års riksdag i samma syfte väckta motionen afstyrktes på nyss antydda grunder af lagutskottet och afslogs af Riksdagen.

Sedan Andra kammarens utskott sålunda omnämmt frågans tidigare behandling inom riksdagen, anför utskottet angående nu förevarande motion följande:

*Andra
kammarens
utskotts
yttrande.*

»Uti den motion, som väckts vid innevarande års riksdag, hafva motionärerna icke, såsom förut, begärt ändring i kungl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet, utan helt allmänt begärt ändring i nu gällande stadganden och bestämmelser, hvilka lägga hinder i vägen för den försäljning, motionärerna åsyfta.

Om man nu ser till hvilka bestämmelser orsakat de af motionärerna framhållna olägenheterna, finner man, att i Göteborg antagits och af Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län den 9 november 1908 faststälts en »matvarustadga för Göteborgs stad», i hvilken förekommer bland annat följande stadgande:

»Å stadens torg och öppna platser må ej saluhållas kött och fläsk i mindre partier än fjärdedels kropp af storboskap och häst samt half kropp af kalv, får, get och svin och må ej heller styckning af sådana varor därstädes äga rum.»

I matvarustadgan för Helsingborgs stad, fastställd af Konungens befallningshafvande i Malmöhus län den 25 mars 1907, finnes en motsvarande bestämmelse, så lydande:

»Handel med till människoföda afsedt, färskt rått kött och fläsk får icke äga rum å salutorg, i hvars omedelbara närhet staden låtit uppföra saluhall, så länge erforderligt antal platser finnas tillgängliga för idkande af sådan handel inom hallen, dock att landtmän, som införa egna alster till afyttring för dagen, äga att å sådant salutorg försälja slaktade kreatur, såvida dessa icke äro mera styckade än att, när fråga är om häst eller större nötkreatur än kalv, de torgföras i minst fjärdedels kropp, men eljest i minst half kropp.»

Möjligt är, att i ytterligare några af rikets städer finnas likartade bestämmelser, hvilka inskränka rätten att å öppen saluplats försälja kött.

Inskränkningen i fråga eller förbudet att sälja kött i mindre partier

än hela, halfva eller fjärdedels kroppar sammanhänger med införande af ett ordnad saluhallsväsen. Ur hygienisk synpunkt har det ansetts olämpligt, att särskildt färskt kött försäljes under bar himmel å städernas salutorg och därför ha täckta saluhallar börjat uppföras. För att få kötthandeln förlagd inom dessa, hafva föreskrifter måst meddelas därom, att styckadt kött ej får å öppet torg försäljas. I annat fall skulle ändamålet med saluhallarna ej fullt vinnas. För att icke göra större inskränkningar i producenternas rätt till försäljning än nödigt är samt på samma gång betrygga tillförseln af färskt kött, har det emellertid medgifvits producenterna rätt att å salutorgen tillhandahålla hela, halfva och fjärdedels kroppar.

Det är visserligen riktigt, att nu omnämnda föreskrifter kunna i vissa fall något höja köttpriset för konsumenterna, ehuru detta visst icke alltid är fallet. Men enahanda är förhållandet med en hel del andra anordningar, som vidtagas för att trygga allmänheten mot att bekomma förorenade eller rent af hälsovådliga födoämnen.

Från statsmakternas sida torde något ingrepp uti städernas rätt att på ett sådant sätt, som öfverensstämmer med uppställda hygieniska kraf, ordna handeln med lifsmedel såväl å torgen som i andra städerna tillhöriga försäljningsplatser, icke gärna böra ifrågakomma.

För öfrigt vill utskottet instämma i hvad 1909 års lagutskott anført därom, att de af motionärerna öfverklagade anordningarna kunna föranleda olägenheter för landtmännen, och finner utskottet i likhet med lagutskottet det vara af synnerlig vikt att det för såväl producenter som konsumenter understundom skadliga mellanhandssystemet i handeln med lifsmedel inskränkes, men bör detta önskemål säkerligen vinnas på andra vägar än de, motionärerna föreslagit.

Utskottet får, på grund af hvad sålunda anförts, hemställa, att förevarande motion ej måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.»

Vid frågans behandling inom Andra kammaren framställdes, utom andra, ett yrkande, som i själfva verket innebar en modifikation af det af motionärerna framställda, och som innebar, att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån sådana ändringar i nu gällande stadganden och bestämmelser kunna vidtagas, att hinder icke möta för producenter af lifsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter att direkt till konsumenterna försälja sina alster i hur små partier som helst. Kam-maren beslöt i enlighet med detta yrkande.

Utskottet.

Den fråga, hvarom utskottet nu har att yttra sig, saknar helt visst icke betydelse, men torde ock vara mycket svårlöst. Berättigade intressen stå nämligen här mot hvarandra, och det synes ej vara lätt att fälla ett fullt rättvist afgörande dem emellan. Under utskottets behandling af frågan hafva flera skäl framställt sig, som synts utskottet tala för ett tillstyrkande af den väckta motionen. Särskildt har utskottet härvid haft i tanke behöfligheten att så långt som möjligt inskränka det i allt större utsträckning förekommande mellanhandssystemet, som otvifvelaktigt i hög grad bidrager att väsentligt fördyra lifsmedlen ej minst för de ekonomiskt mindre väl situerade konsumenterna. Denna olägenhet skulle ju aflägsnas, om producenten och konsumenten finge tillfälle att direkt mötas. Å andra sidan har det för utskottet stått klart, att de hygieniska krafven ej få eftersättas, utan måste i möjligaste mån tillgodoses.

Såsom ett led i sträfvandena att dels på lämpligt sätt ordna lifsmedelsförsäljningen, dels fylla de sanitära behofven, äro de å några orter i vårt land uppförda saluhallarna att betrakta. Utskottet inser den betydelse det åtminstone för de större städerna kan innebära, att lifsmedelshandeln regleras genom ett ordnad saluhallsväsende, och det synes utskottet ej tillrådigt, att åtgärder vidtagas, som kunna hindrande ingripa i städernas rätt att efter behof ordna dessa angelägenheter, äfven om ett eller annat tidigare tillgodosedt intresse tilläfsventyrs däri-genom skulle komma att lida något intrång.

Synnerligen önskligt vore det emellertid helt visst, om sådana anstalter kunde träffas, som åtminstone i någon mån tillfredsställde både producenters och konsumenters berättigade kraf. Utskottet anser sig visserligen ingalunda i stånd att med anspråk på sakkunskap framställa några förslag i berörda afseende, men utskottet har likväl trott sig böra omnämna ett par synpunkter rörande denna fråga, som under ärendets behandling gjort sig gällande. Inom utskottet har nämligen framhållits, att det önskade syftet måhända skulle åtminstone till någon del vara möjligt att vinna däri-genom, att inom saluhallarna en särskild, enklare utrustad afdelning reserverades för mer tillfälliga försäljare af lifsförnödenheter, särskildt kött. Genom erläggande af en måttlig afgift, beräknad exempelvis för dag, skulle en landtman där kunna erhålla plats samt sättas i tillfälle att afyttra sina produkter på det sätt och i de kvantiteter, han önskade.

Därest af något skäl en sådan anordning ej skulle anses utförbar, har inom utskottet såsom en annan möjlighet påpekats, att särskilda saluhallar skulle uppföras för landtmän och dylika försäljare. Då de

personer, för hvilka dessa saluhallar vore afsedda, skulle komma att taga desamma i anspråk vanligen blott för några timmar i sänder, behöfde tydligen för dem beräknas väsentligt mindre utrymme än för de nuvarande hallarnas hyresgäster, hvarjämte åtskilliga mer eller mindre dyrbara anordningar gjordes öfverflödiga. Härigenom kunde anspråken på hallarnas yttre och inre utrustning väsentligt nedsättas och anläggningskostnaderna hållas inom måttligare gränser. I båda dessa fall skulle man dock kunna vinna direkt förbindelse mellan producent och konsument, samtidigt som rimliga hygieniska kraf tillgodosåges.

Såsom framgår af hvad utskottet i det föregående yttrat, har utskottet ingalunda förbisett de stora svårigheter, som ligga i vägen för ett ordnande af denna angelägenhet på ett för båda parterna tillfredsställande sätt. På hvilken väg frågan än må lösas, torde emellertid vissa förändringar i hithörande författningar erfordras. Då härför tydligen krävas åtgärder från Kungl. Maj:ts sida, har utskottet ej ansett sig böra afstyrka anslutning till Andra kammarens förut berörda beslut, som ju innebär begäran om undersökning rörande möjligheterna härtill.

På grund af hvad nu anförts, får utskottet alltså hemställa,

att Första kammaren, med biträdande af Andra kammarens beslut, ville för sin del besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån sådana ändringar i nu gällande stadganden och bestämmelser kunna vidtagas, att hinder icke möta för producenter af lifsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter att direkt till konsumenterna försälja sina alster i huru små partier som helst.

Stockholm den 29 april 1912.

Å utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.
